

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER

PARLAMENTER ASAMBLESİ

ALTINCI GENEL KURULU

4 ARALIK 2015

ASTANA BİLDİRGESİ

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin Altıncı Genel Kurul Toplantısı, Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu, Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi, Kırgız Cumhuriyeti Jogorku Keneşi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcilerinin katılımı ile 3-4 Aralık 2015 tarihinde Astana'da gerçekleştirilmiştir.

Altıncı Genel Kurul Katılımcıları,

- Parlamentolar arasında işbirliğini daha da derinleştirmeye yönelik güçlü iradesini dile getirerek ve bu bağlamda 21 Kasım 2008 tarihli Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin kurulmasına ilişkin İstanbul Anlaşması ve 3 Ekim 2009 tarihli Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin kurulması ile ilgili Nahçıvan Anlaşması ile önceki TÜRKPA bildirgelerine atıfta bulunarak;
- Ortak tarihi, dilsel ve kültürel bağlara dayalı olarak Türk dili konuşan ülkeler arasında yakın ve çok yönlü işbirliğinin geliştirilmesinde parlamentoların özel rolünü dikkate alarak;
- 2014'teki son Beşinci Genel Kuruldan bu yana Asamble çerçevesi içinde işbirliğinin esaslı gelişimini memnuniyetle karşılayarak;
- Türk dili konuşan ülkelerin parlamentoları arasındaki etkileşimin, sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınmaya, kültür ve eğitimin gelişmesine, üye devletlerdeki hukukun üstünlüğünün ve temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesine katkıda bulunduğunu vurgulayarak;
- Türk dili konuşan ülkeler arasındaki kapsamlı ve derin ilişkilerin, siyasi diyalogu güçlendirdiğini ve hem bölgede hem de dünyada istikrar ve güvenliği artırdığının farkında olarak;
- BM Şartında yer alan norm ve ilkelere, özellikle de egemenlik, toprak bütünlüğü ve uluslararası kabul görmüş devlet sınırlarının dokunulmazlığı ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek;

Aşağıdakileri beyan eder:

- 1) Parlamenter Asamble, 11 Eylül 2015 tarihinde Astana'da düzenlenen Türk dili konuşan ülkeler arasındaki mevcut işbirliği gündemini belirleyen Türk Dili Konuşan Devletler İşbirliği Konseyi (Türk Keneşi) Beşinci Zirvesi'nin sonuçlarını takdirle karşılar ve Türk Keneşi çatısı altında kabul edilen karar ve teşebbüslere yasama desteği vermeye hazır olduğunu teyit eder;
- 2) Parlamenter Asamble, üye ülkelerin kitle iletişim araçları arasında işbirliğini güçlendirmek için Türk Keneşi'nin çabalarını destekler ve bu alanda belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmaya hazır olduğunu ifade eder;
- 3) Parlamenter Asamble, üye ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğinin, aralarındaki bağların güçlendirilmesine katkıda bulunduğunu ve bu bağlamda, üye ülkelerdeki iş ve yatırım ortamının daha da iyileştirilmesini gerektirdiğini kabul eder;
- 4) Parlamenter Asamble, üye ülkeleri, üye ülkelerde hayata geçirilen ulaştırma ve transit projelerinden yararlanmaya teşvik eder ve bu bağlamda, ulaştırma akışlarını ve üye ülkelerin transit potansiyelini artırmaya yönelik yasal ve teknik prosedürlerin basitleştirilmesi konusunda daha fazla harekete geçme çağrısında bulunur;
- 5) Parlamenter Asamble, yeni kurulan Çevre ve Doğal Kaynaklar Komisyonunun faaliyetlerini takdir eder ve doğal kaynakların rasyonel kullanımı, alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve biyoçeşitliliğin korunması gibi alanlarda ülkeler arasındaki işbirliğinin önemini vurgular;
- 6) Parlamenter Asamble, üye ülkelerdeki ilgili ulusal otoritelerle çevre konularında işbirliği girişimlerini tam olarak destekler;
- 7) Parlamenterler Asamble, TÜRKPA ile Türkiye ve Kırgız Türk Manas Üniversitesinde (KTMU) ve Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi (İKTU) arasında süregelen işbirliğini olumlu bir şekilde değerlendirir ve bir Türk dilinden diğerine tercüme yapacak nitelikli tercümanların yetiştirilmesi, ilgili sözlüklerin ve dil öğrenme eğitim materyallerinin derlenmesinin üye ülkeler arasındaki kültürel, eğitici ve insani bağları ilerletmeye yardımcı olacağına dair ümidini ifade eder;
- 8) Parlamenter Asamble, seçim gözlem misyonlarının Türkiye Cumhuriyeti'nde cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Kazakistan Cumhuriyeti'nde cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Türkiye Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti parlamento seçimlerinde faaliyetlerini olumlu değerlendirir ve

Asamble'nin gözlemci misyonunun faaliyetleriyle ilgili ortak yasal gerekçelerin ve standartların hazırlanması ve benimsenmesiyle ilgili görüşmelerde bulunmak üzere Hukuk İşleri ve Uluslararası İlişkiler Komisyonu'nu öneride bulunur;

9) Parlamenter Asamble, Azerbaycan Dönem Başkanlığı'nın faaliyetlerini özellikle de TÜRKPA'nın yasama uzmanları potansiyelinin birikimi ve parlamenter deneyiminin daha geniş bir şekilde paylaşılması ve üye ülkeler arasında en iyi uygulamaların paylaşılması konusundaki çalışmalarını takdirle karşılar ve üye ülke parlamentolarına büyük ve her biri farklı bir parlamento tarafından ev sahipliği yapılacak olan yasama, dış ilişkiler, halkla ilişkiler ve bilgi teknolojileri bölümlerinden başlayarak meclis idari teşkilat birimleri arasında ev sahibi uzman toplantıları düzenlenmesi çağrısında bulunur;

10) Parlamenter Asamble, modern zorlukları ve eğilimleri yeterince karşılayabilmek için iyi yönetim, hukukun üstünlüğü ve sivil toplumun gelişmesi konularını ele almaya devam etmeye hazır olduğunu ifade eder;

11) Parlamenter Asamble, Türk devletlerinin kurumsallaşmış işbirliğinin etkin bir şekilde yürütülmesi ve bütünlüğünün sağlanması için Türk Keneşi, TÜRKPA, TÜRKSOY, Türk Akademisi ve Türk Kültür ve Miras Vakfı arasında etkinliklerin artırılması ve sürdürülebilir bir şekilde eşgüdümüne ihtiyaç olduğunu ifade eder;

12) Parlamenter Asamble, TÜRKPA'nın küresel uluslararası platformlarda görünürlüğünün artırılması amacıyla diğer bölgesel ve uluslararası örgütlerle işbirliğinin geliştirilmesindeki ilerlemeyi vurgular;

13) Parlamenter Asamble, Kırgızistan Cumhuriyeti Jogorku Keneşinin, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde (AKPM) 'demokrasi için ortaklık' statüsünü elde etmesini memnuniyetle karşılar, tarafların ortaklaşa olarak 26-27 Mart 2015 tarihlerinde İstanbul'da seçilmiş organların hesap verebilirliği konulu bir konferans düzenlemesi ve Kırgızistan'ın Jogorku Keneş'i himayesinde Bişkek'te 2 Haziran 2015'te Uluslararası Göç Konferansının düzenlenmesinden de görüleceği üzere AKPM ile tatminkar işbirliğinin başlatılmasıyla ilgili memnuniyetini ifade eder;

14) Parlamenter Asamble, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile etkileşimin başlamasından memnun olduğunu ifade eder ve 21 Kasım 2014 tarihinde Bakü'de IOM temsilcilerinin katılımıyla yapılan ve göç sorunlarının ele alındığı

üye ülkelerin sosyal politika ve sağlık hizmetleri hakkındaki meclis komitelerinin İkinci Toplantısı'nın sonuçlarını olumlu olarak değerlendirir;

15) Parlamenter Asamble, 2016 yılında Bakü'de gerçekleşmesi beklenen TURKP Mühendislik, Mimarlık ve Şehircilik Kongresi arasında devam eden işbirliğini destekler;

16) Parlamenter Asamble, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ile devam eden işbirliğini olumlu bir şekilde değerlendirir ve TÜRKPA'nın AGİT Parlamenter Asamblesi'ne ve AGİT'in Aralık 2014'teki 21. Bakanlar Konseyi de dahil olmak üzere AGİT faaliyetlerine katılımının yanı sıra Genel Sekreterin 23 Temmuz 2015'te AGİT Daimi Konseyi'ne hitap etmek üzere Viyana'ya yaptığı ziyaretini not eder;

17) Parlamenterler Asamble, Macaristan Ulusal Meclisi ile gözlemci statüsü çerçevesinde işbirliğinin geliştirilmesine verdiği desteği teyit eder ve TÜRKPA Genel Sekreteri'nin 24-25 Mart 2015 tarihlerinde Budapeşte'ye ziyaretini ve Macaristan'ın Parlamento liderleri ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ile görüşmelerini not eder;

18) Parlamenter Asamble, her ne sebeple, nerede ve ne zaman yapılırsa yapılsın, gerekçeleri ne olursa olsun hiçbir durumda haklı görülemeyecek tüm terör eylemlerini, yöntemlerini ve uygulamalarını açık bir şekilde kınamaktadır. Ayrıca, terörle mücadele, radikalleşme ve sınır aşan organize suçlar, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, insan ve göçmen kaçakçılığı da dahil olmak üzere radikalleşme ve aşırılıkla mücadelede üye devletler arasındaki işbirliğini ve koordinasyonu güçlendirmek konusundaki kararlılığını yineler;

19) Parlamenter Asamble, dinler arası diyalogun önemini vurgular ve Kazakistan Cumhuriyeti'nin Dünya ve Geleneksel Din Liderleri Kongresi'nin toplanması konusundaki girişimini memnuniyetle karşılar ve 10-11 Haziran 2015'te Astana'da düzenlenen V. Kongre katılımcıları tarafından Bildirgede belirtilen prensiplerin ve fikirlerin ortaklaşa uygulanmasının önemini teyit eder;

20) Parlamenterler Asamble, Azerbaycan'ın kültürlerarası diyalogu dünya çapında tanıtmaya yönelik başarılarını takdirle karşılar ve bu bağlamda 18-19 Mayıs 2015 tarihlerinde Bakü'de düzenlenen 3. Dünya Kültürlerarası Diyalog Forumu'ndan duyduğu memnuniyeti ifade eder ve Azerbaycan Hükümetinin 2016 yılında Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı'nın 7. Küresel Forumu'na ev sahipliği yapma çabalarını takdirle karşılar;

21) Parlamenter Asamble, küresel insani yardım sisteminin karşı karşıya kaldığı zorlukları vurgularda ve üye ülkelerin 23-24 Mayıs 2016 tarihlerinde İstanbul'da Devlet ve Hükümet Başkanları seviyesinde düzenlenecek olan Dünya İnsani Zirvesi'ne mümkün olan en yüksek düzeyde katılmaları yönünde çağrıda bulunur;

22) Parlamenterler Asamble, Ermenistan-Azerbaycan Dağlık Karabağ sorununun Azerbaycan Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda tanınan sınırlarının egemenliği, toprak bütünlüğü ve dokunulmazlığı temelinde en erken zamanda çözümünün önemini yinelemektedir;

23) Parlamenter Asamble, 15 Mayıs 2015'te Kıbrıs'ta kapsamlı müzakere sürecinin yeniden başlatılmasını ve bu süreçte bugüne kadar kaydedilen ilerlemeyi memnuniyetle karşılar; adadaki iki halkın siyasi eşitliği temelinde Kıbrıs'ta müzakere edilmiş ve karşılıklı olarak kabul edilmiş, adil ve kalıcı bir siyasi çözüme olan güçlü desteğini teyit eder ve Kıbrıs'ta eşit ve seçkin bir ortak olan Kıbrıslı Türklerle barışçıl, güvenli ve müreffeh bir gelecek arzuları noktasındaki dayanışmasını ifade eder;

24) Parlamenter Asamble, Kırgız Cumhuriyeti'ni 2016-2018 döneminde BM İnsan Hakları Konseyi'ne seçilmesinden dolayı tebrik eder ve 2017-2018 döneminde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyeliğine adaylık sürecinde Kazakistan Cumhuriyeti'ne ve 2017-2019 dönemi için Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne adaylığı sürecinde de Azerbaycan Cumhuriyeti'ne başarılar diler;

25) Parlamenter Asamble, 12-28 Haziran 2015 tarihlerinde Azerbaycan Cumhuriyeti tarafından Azerbaycan'da ev sahipliği yapılan Birinci Avrupa Oyunlarını büyük bir takdirle karşılar ve Azerbaycan hükümeti ve halkını Azerbaycan'ın sporun evrensel ilkelerinin yaygınlaştırılması, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve karşılıklı anlayışın fikirlerinin tanıtımına katkı ve bağlılığını bir kez daha kanıtlayan bu oyunları mükemmel bir şekilde organize ettiği için tebrik eder;

26) Parlamenter Asamble, Türkiye'nin ve Kazakistan'ın özel sergiler olan EXPO 2016 Antalya ve EXPO 2017 Astana'yı organize etme çabalarının yanı sıra Türkiye'nin 23. Dünya Enerji Kongresi'ni 9-13 Ekim 2016'da İstanbul'da düzenleme çabalarına azami destek sağlamaya çağırır ve bu etkinliklerde her iki ülkeye başarılar diler;

27) Parlamenter Asamble, Kırgızistan Cumhuriyeti'nin ev sahipliği yaptığı Birinci Dünya Göçebe Oyunları'nın 8-14 Eylül 2014 tarihlerinde Issyk-Kul'da başarılı bir şekilde düzenlenmesini ve Kırgızistan Cumhuriyeti'nin 2016 yılında İkinci Dünya Göçebe Oyunlarına ev sahipliği yapmaya yönelik girişimini memnuniyetle karşılar ve üye ülkelere ülkelerinde İkinci Dünya Nomad Oyunlarına medyada kapsamlı yer verilmesi suretiyle göçebe oyunlarının popüler hale getirilmesi çağrısında bulunur;

28) Parlamenter Asamble, Türkiye'yi BM Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi (UNCCD) Konferansı'nın başkanlığına ve Parlamenter Ağın Yönetim Kurulunun başkanlığına seçilmesinden dolayı kutlar ve üye ülkeleri Türkiye'nin çölleşmeyle mücadele etme noktasında faaliyetler düzenleme çabalarına azami destek vermeye çağırır;

29) Parlamenter Asamble, Astana'daki geleneksel misafirperverliği ve Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu tarafından düzenlenen TÜRKPA Altıncı Genel Kurul toplantısının seçkin organizasyonunu takdir eder;

30) Parlamenter Asamble, Yedinci Genel Kurulun 2016 yılında Kırgız Cumhuriyeti'nde düzenlemesini kararlaştırır.